

38. Türkçe öğretmeni adaylarının kariyer planları

Hatice YURTSEVEN YILMAZ¹

APA: Yurtseven Yılmaz, H. (2023). Türkçe öğretmeni adaylarının kariyer planları. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö13), 658-676. DOI: 10.29000/rumelide.1379205.

Öz

Bu çalışma, lisans eğitimleri kapsamında zorunlu “Kariyer Planlama” dersini alan Türkçe öğretmeni adaylarının yapılan bilgilendirmeler sonunda kendilerine belirledikleri kariyer planlarını betimleyici ve yorumlayıcı bir yaklaşımla ortaya koymayı amaçlayan temel nitel araştırmadır. Araştırmaya Bursa ilindeki bir devlet üniversitesinin Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı’na birinci sınıf düzeyinde devam eden 24’ü erkek, 36’sı kız 60 öğrenci katılmıştır. Kariyer Planlama dersinin 14 haftalık ders içeriğinin tamamlanmasının ardından öğretmen adaylarından kendi kariyer planlarını yazmalarını istenmiştir. Öğretmen adayları yazdıkları kariyer planları belgelerini Microsoft Teams üzerinden araştırmacıya teslim etmiştir. Bu belgeler üzerinde içerik çözümlemesi yapılmış ve belirlenen kodlar alan içi ve alan dışı olarak ulamlara ayrılmıştır. Sonuçlara göre, Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı birinci sınıf öğrencilerinin yüzde %63’ü Türkçe öğretmenliğini kariyer planlarında ilk sıraya koymuştur. Erkeklerin ve kızların ilk kariyer planları açısından yüzdeler oranları birbirine çok yakındır. Ancak akademisyenliği kariyer planlarına en çok kızların yazdığı; eğitimini tamamladıktan sonra alan dışında kariyer geliştirmeyi planlayan öğretmen adaylarının ise erkek olduğu görülmüştür. Türkçe öğretmeni ve akademisyen olma dışında kariyer planlarının ilk sırasına editör, yazar, yurt dışında Türkçe öğretmeni, yurt içindeki Türkçe öğretim merkezlerinde öğretim görevlisi, özel eğitim kurumu sahibi mesleklerini yazmışlardır. Ayrıca bazı öğretmen adaylarının kariyer planlarında ikinci ve üçüncü seçenekler bulunurken bazı öğretmen adayları kariyerlerini tek bir meslek üzerine şekillendirmeyi planlamıştır.

Anahtar kelimeler: Türkçe öğretmeni, Kariyer, Meslek

Career plans of pre-service Turkish language teachers

Abstract

This study is a descriptive and interpretive qualitative research that aims to reveal the career plans of prospective Turkish teachers who took the "Career Planning" course within the scope of their undergraduate education. A total of 60 pre-service teachers (24 male and 36 female), 24 of whom were male and 36 of whom were female, attending the Turkish Language Teaching Undergraduate Program of a state university in Bursa province, participated in the study. After completing the 14-week course content of the Career Planning course, pre-service teachers were asked to write their own career plans. The pre-service teachers submitted their career plan documents to the researcher via Microsoft Teams. Content analysis was conducted on these documents and the codes determined were categorized as in-field and out-of-field. According to the results, 63% of the first-year students in the Turkish Language Teaching Undergraduate Program put Turkish language teaching in the first place in their career plans. The percentages of boys and girls in terms of their initial career plans are

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi (Bursa, Türkiye), hyurtseven@uludag.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-9250-5174 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 01.09.2023- kabul tarihi: 23.10.2023; DOI: 10.29000/rumelide.1379205]

very close to each other. However, it was seen that girls wrote academician in their career plans the most, while the pre-service teachers who planned to develop a career outside the field after completing their education were male. Apart from Turkish language teacher and academician, they wrote the professions of editor, writer, Turkish language teacher abroad, lecturer in Turkish language teaching centers in Turkey, and private education institution owner in the first place of their career plans. In addition, some pre-service teachers had second and third options in their career plans, while some pre-service teachers planned to shape their careers on a single profession.

Keywords: Turkish Language teacher, Career, Profession

Giriş

İnsanlar, yaşamları boyunca ilgi, yetenek ve olanakları doğrultusunda pek çok mesleği deneyimleyebilir, yaşam boyu aynı meslekte kalmayı yeğleyebilir ya da mesleğinin içinde farklı görevlerde çalışmak isteyebilir. Önemli olan bireylerin yaptıkları seçimden memnun olması ve doyuma ulaşmasıdır. Bunun için gereken işlevsel bir kariyer planlaması yapmaktır. Çünkü gerek çalışma yaşamındaki bireyler gerekse çalışma dünyasına girmeye hazırlanan gençler üzerinde yapılan araştırmalar, kariyerlerini olabildiğince rastlantılardan uzak bir şekilde seçen bireylerin daha mutlu, daha iyimser ve çalışma yaşamlarında da daha üretken olduğunu desteklemektedir (Çetin, Tatık, Çayak ve Doğan, 2015, s.12). Bu durum da kariyer planlamasının hem yolun başındaki gençler hem de yoldaki yetişkinler için yaşamlarının kalitesini belirleyen bir etmen olduğunu göstermektedir.

Kariyer planlamasından söz etmeden önce ele alınması gereken iki kavram vardır: kariyer ve meslek. Meslek, en genel tanımıyla bir kimsenin hayatını kazanmak için yaptığı, diğer insanlara yararlı bir hizmet ya da ürün sağlamaya yönelik olan, kuralları toplumca belirlenmiş ve belli bir eğitimle kazanılan bilgi ve becerilere dayalı etkinlikler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Kuzgun, 2022). Çoğu zaman kariyer denilince bireylerin mesleklerinde yaptıkları görevler ve meslekte yükselmeleri gibi dar sınırlar içinde bir kavram akla gelir. Oysa kariyer, bireyin çalışan olarak da üstlendiği tüm yaşam rollerinin gerektirdiği etkinliklerin bileşimidir. Kariyer kavramı meslek öncesi, meslek sırası ve meslek sonrası görevleri olduğu kadar boş zaman etkinliklerini, toplumda üstlenilen rolleri ve bu rolleri oynarken bireyin uyumu ve gelişimini ifade eder (Yeşilyaprak, 2010). Bireysel kariyer planlama, kişilerin beceri, yetenek, deneyim ve ilgi alanlarını dikkate alarak kariyer fırsat ve hedeflerini değerlendirme ve geliştirmeye yönelik tüm çabalarıdır (Barutçugil, 2004). Bu nedenle kariyer planlama yaşam boyu devam eden devingen bir süreçtir, meslek seçimiyle sona ermez.

Türkiye’de kariyer planlama süreci ortaöğretim döneminde hız kazanır. Çünkü öğrenciler, lisans eğitimi gerektiren meslekler için yükseköğretime geçiş sınavına bu dönemin sonunda girmektedir. Dolayısıyla bu dönemde öğrencilere mesleki danışmanlık ve rehberlik hizmeti verilmesi beklenmekte; öğrencilerin de kendi ilgi ve beceri alanları doğrultusunda bir seçim yapması istenmektedir. Ancak seçme ve yerleştirme sistemine dayalı bu süreç içinde pek çok öğrencinin öğrenim gördüğü lise türü ve okul seçiminden memnun olmama, kariyer kararlarını kendilerini yeterince tanımadan gerçekleştirme, düşük kariyer uyumluluğu ve kariyer kararsızlığı gibi güçlükler yaşadıkları görülmektedir (Karacan Özdemir ve Bacanlı, 2020). Ortaöğretim öğrencileri, yaşadıkları kafa karışıklığına karşın meslek seçimi konusunda yeterli danışmanlık hizmeti alamamakta (Akoğlan-Kozak ve Dalkıranoglu, 2013; Camadan ve Sezgin, 2012) üniversiteye girme güçlüğünden ötürü açıkta kalmamak, iş garantisi olan bir meslek sahibi olmak, yaşamını güvenceye almak gibi nedenlerle gerçekten ilgi duydukları bölümleri seçmek yerine, daha az ilgi duydukları ya da hiç ilgi duymadıkları bölümleri seçmek zorunda kalmaktadır (Şahin,

2011). Bu durum, yaşam boyu aynı meslekte çalışmayı planlayan ve değişimi korkutucu bulan bireyler için umut kırıcı; değişime açık bireyler için ise zaman ve kaynak kaybı olarak nitelendirilebilir.

Kariyer planlamasını kendi istek ve ilgileri doğrultusunda yapamayan bireylerin zorunlu olarak seçecekleri mesleklerde ne kadar verimli olacakları da sorgulanması gereken noktalardan biridir. Özellikle eğitim alanında çalışan kişilerle ilgili bu sorgulamanın yapılması kaçınılmazdır. Öğretmenlerin öğrenci başarısı üzerindeki etkisi bilindiğinden (Darling-Hammond, 2000; Fong-Yee ve Normore, 2013) kariyer planlarını öğretmenlik mesleği üzerine yapan öğretmen adaylarının neden bu seçimi yaptıkları, onları güdüleyen etmenlerin ne olduğu ve ne düzeyde kararlı oldukları çeşitli araştırmalarda sorgulanmıştır. Yapılan araştırmalar öğretmen adaylarının özgeci, içsel ve dışsal nedenlerle öğretmenlik mesleğini seçtiğini ortaya koymuştur (Balyer ve Özcan, 2014; Bergmark, Lundström, Manderstedt ve Palo, 2018; Kass ve Miller, 2018; Kyriacou ve Coulthard, 2000; Yüce, Şahin, Koçer ve Kana, 2013). Özgeci nedenler; öğretmenliği sosyal açıdan değerli ve önemli bir iş olarak görme, çocukların başarılı olmasına yardımcı olma isteği, edinilen bilgiyi paylaşma tutkusu ve toplumun gelişmesine yardımcı olma arzusuyla ilgilidir. İçsel nedenler; öğretme tutkusu ve konu bilgisi gibi öğretmenlikle ilgili yönlere duyulan ilgiyle açıklanır (Bergmark, Lundström, Manderstedt ve Palo, 2018; Kyriacou ve Coulthard, 2000). Dışsal nedenler; maaş, düzenli bir gelir, saygınlık, uygun çalışma saatleri, tatiller veya diğer işlere karşı üstünlük gibi öğretmenin öğretmenlik mesleğinden elde edebileceği yararlarla ilgilidir (Kass ve Miller, 2018). Öğretmen adayları için çocuk sevgisi ve öğretme istekleri, uzun tatiller, çalışma saatleri ve iş güvencesi öğretmenlik mesleğini cezbedici kılmıştır (Hacıömeroğlu ve Taşkın, 2010; Yurdakal, 2019). Özellikle ekonomik nedenler öğretmenliği ön plana çıkarmaktadır (Başbay, Ünver ve Bümen, 2009; Karadağ, 2012) çünkü öğretmenliği meslek olarak seçen öğrenciler genellikle yoksul, orta sınıf ve kalabalık ailelerden gelmektedir (Balyer ve Özcan, 2014). Hem adaylar hem de aileleri için öğretmenlik düzenli bir gelirin ve devlet güvencesinin olduğu bir meslektir. Adaylar istemese bile öne çıkan bu nitelikleri nedeniyle aileler öğretmenlik mesleğini seçmede adayları etkileyebilmektedir (Amani, 2013; Deliveli, 2021; İnce Aka ve Taşar, 2020, Yurdakal, 2019). Ancak göz ardı edilmemesi gereken bir gerçek vardır; öğretmenlik mesleğini isteyerek seçen öğretmen adaylarının mezun olduktan sonra öğretmenlik kariyerinde ilerleme olasılığı daha yüksek olacak (Du Preez, 2018; Rots, Aelterman, Devos ve Vlerick, 2010), gelecekte beklenen düzeyleri de artacaktır (Gülşay Ogelman, Sari, Amca Toklu ve Fetih, 2023).

Mesleğin itibarı da öğretmen adaylarının seçimini etkileyen etmenlerden biridir. TÜBİTAK'ın desteği ile gerçekleştirilen "Türkiye'de Çalışma Yaşamı ve Mesleklerin İtibarı" konulu araştırmada geliştirilen Mesleki İtibar Skalası'na göre öğretmenlik, mesleki itibar sıralamasında tıp doktoru, üniversite profesörü ve hâkimden sonra dördüncü sırada yer almaktadır. Araştırmaya katılan deneklerin iyi bir işte en fazla aradıkları ilk üç özellik sırasıyla iyi bir ücret, iş garantisi ve iş güvenliği olmuştur (TYAP, 2014). Öğretmenlik, sayılan özellikler açısından denekler için olumlu bir nitelik taşıdığından itibarlı bir meslek olarak görülmektedir. Ayrıca öğretmenliğin toplumda "kutsal bir meslek" olarak etiketlenmesinin de bu itibar algısında etkili olması olasıdır. Her ne kadar bu mesleğe kutsallık atansa da bazı araştırmalar öğretmenliğe olan ilginin azaldığını belirlemiştir (Eren, 2012; OECD, 2018). OECD Raporu'na göre 2006 ve 2015 yılları arasında, 15 yaşındaki öğrencilerin öğretmenlik alanında kariyer yapma beklentilerinde göze çarpan bir düşüş olmuştur. Ancak bu düşüşe rağmen, çoğu ülkede öğretmen olmayı bekleyen 15 yaşındaki öğrencilerin oranı, bugün öğretmen olan çalışma çağındaki yetişkinlerin oranından daha yüksektir. Aslında öğretmenlik mesleği, 15 yaşındaki gençlerin varlığından bile haberdar olmayabileceği diğer mesleklere kıyasla açık bir üstünlüğe sahiptir. 15 yaşındaki gençlerin tamamı öğretmenlerle bir şekilde temas kurmuş ve en azından yaptıkları iş ve çalışma koşulları hakkında yaklaşık bir düşünceye sahip olmuştur (OECD, 2018). Ancak 21. yüzyıl gençlerinin mesleklerle ilgili beklentilerinin değiştiği unutulmamalıdır. Örneğin, Kyriacou ve Coulthard (2000) tarafından

yapılan araştırmada gençler, kariyer seçimindeki en önemli etmenler olarak “eğlenceli bulacağım bir iş” ve “anlaşabileceğim iş arkadaşları” seçeneklerini işaretlemişlerdir. Ancak aynı araştırmadaki öğrencilerin sadece %15’i öğretmenlik kariyerinin bunu kesinlikle sağlayacağını düşünmektedir. Başka bir deyişle gençler öğretmenlik mesleğini sıkıcı bulmaya başlamışlardır. Dolayısıyla öğretmenliğe olan ilginin azalması doğal karşılanabilir. Richardson ve Watt’a göre (2016), öğretmenlik iş gücünün büyüklüğü, onun ayrıcalıklı bir meslek olarak algılanmasının önündeki engeldir. Öğretmenliğin karmaşıklığı daha çok kabul edilseydi toplum içinde algılanan durumu ve maaşları değişirdi.

Yapılan araştırmalar cinsiyetin de karar verme sürecinde etkili olduğunu göstermiştir (Balyer ve Özcan, 2014; Duru, Bayraktar ve Gültekin, 2020; Keck Frei, Berweger ve Buschor, 2017; OECD, 2018). Toplumda yaygın bir biçimde inanılan öğretmenliğin kadınlara uygun bir meslek olduğu düşüncesi erkeklerin öğretmenlik mesleğini seçmelerinde, kadınların da diğer meslekleri seçmelerinde bir kariyer engeli olarak görülebilir. Yurt dışındaki çalışmalarda da benzer sonuçlara rastlanmaktadır. Örneğin Keck Frei, Berweger ve Buschor’un (2017) İsviçre’de yaptıkları araştırmada, kariyer yönelimi sürecinde erkeklerin başlangıçtaki ilgilerine rağmen bir kariyer seçimi olarak öğretmenlikten uzaklaştıkları sonucuna ulaşılmıştır. PISA 2015’te, sosyo-ekonomik durum ve akademik başarıdaki farklılıklar hesaba katıldıktan sonra bile, özellikle erkeklerin ve göçmen öğrencilerin öğretmen olarak çalışma olasılığı, kız ve göçmen kökenli olmayan öğrencilere göre daha düşüktür. Bu örüntü, mesleklerle ilgili toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının gücünü ve kariyer seçiminde kişisel bağlantıların ve rol modellerin önemini yansıtır olabilir (OECD, 2018). Özgeci, içsel ve dışsal nedenler açısından bakıldığında kadınlar çocuklarla çalışmak gibi özgeci ve içsel nedenlerle öğretmenliği yeğlemekte, erkekler ise dışsal bir neden olarak maaşa önem vermektedir (Balyer ve Özcan, 2014).

Öğretmen adaylarının, kariyer planları doğrultusunda öğretmen eğitimine başladıktan sonra öğretmenlikle ilgili tutumlarında değişimler olduğu belirlenmiştir. Örneğin 1.sınıfta öğrenim gören Türkçe öğretmen adaylarının 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarına oranla öğretmenlik mesleğine karşı daha fazla olumlu tutum ve düşüncelere sahip oldukları ortaya çıkmıştır (Karadağ, 2012). Benzer biçimde öğretmen adaylarının mesleki yönelim ve kariyer geliştirme arzularının, birinci sınıftan üçüncü sınıfa kadar azaldığı ve dördüncü sınıfta tekrar arttığı bulgulanmıştır (Karakış ve Demirtaş, 2022). Bu durum, hizmet öncesi eğitimin kalitesinin öğretmen yeterliliği ve öğretmenlikte kalma planları üzerinde etkili olduğunu göstermektedir (Darling-Hammond, Chung ve Frelow, 2002). Bu nedenle hizmet öncesi süreçte öğretmen adaylarının kariyer ile ilgili bilgilendirilmeleri ve kariyer planlarını oluşturmaları önemlidir. Eğitim fakültesi öğrencilerinin bir bölümü, öncelikli hedef olarak KPSS’de başarılı olmayı ön plana almakta, öğretmen olduktan sonra kendilerine ‘belki’ kariyer plânları oluşturabileceklerini düşünmektedir (Sağdıç ve Demirkaya, 2009). Oysa dört yıllık eğitim süreçlerinde kariyerleri için harekete geçebilir, çeşitli etkinliklere katılabilir, farklı konularda eğitim alabilir, kendilerini ve ilgilerini keşfederek kariyerlerine yön verebilirler. Bu konuda öğrencilerde farkındalık yaratabilmek amacıyla Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi Başkanlığı önerisiyle 2020-2021 eğitim yılı bahar döneminden başlamak üzere tüm lisans programlarının ders planlarına “Kariyer Planlama” dersi eklenmiştir (<https://www.cbiko.gov.tr/projeler/kariyer-planlama-dersi>, erişim tarihi: 04.08.2023). Ders kapsamında lisans öğrencilerine zekâ, kişilik, beceri, yetenek, yetkinlik gibi kavramlar, özgeçmiş oluşturma, üniversitelerin kariyer geliştirme etkinlikleri anlatılmakta ve bu etkinliklere katılmaları için öğrenciler isteklendirilmektedir. Bu araştırmanın katılımcıları olan Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı’na devam eden birinci sınıf öğretmen adayları da Kariyer Planlama dersini alarak kariyer seçenekleri hakkında araştırmacı tarafından bilgilendirilmiştir. Dersin sonunda da öğretmen adaylarından kariyer planlarını yazmaları istenmiştir. Bu yolla Türkçe öğretmeni adaylarının kariyer planlarını ortaya koymak ve yorumlamak amaçlanmıştır. Türkçe öğretmen

adaylarının kariyer planlarını belirleyen bir araştırmaya rastlanmaması bu araştırmanın gerekliliğini göstermektedir. Buna göre araştırma soruları şu şekilde oluşturulmuştur:

Türkçe öğretmen adaylarının kariyer planları nedir?

Öğretmen adaylarının kariyer planları cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?

Yöntem

1. Araştırma modeli

Lisans öğrenimlerinin birinci yılındaki Türkçe öğretmeni adaylarının “Kariyer Planlama” dersini aldıktan sonra kendilerine belirledikleri kariyer planlarını betimleyici ve yorumlayıcı bir yaklaşımla ortaya koymayı amaçlayan bu çalışma temel nitel araştırmadır. Bütün nitel araştırmalar gibi temel nitel araştırmanın öncelikli amacı da insanların yaşamlarını ve dünyalarını nasıl anlamlandırdıklarını açığa çıkarmak ve yorumlamaktır. Burada araştırmacı bir fenomenin anlamını, fenomene katılanlara göre anlamaya çalışır (Merriam, 2013). Bu araştırmada da Türkçe öğretmeni adaylarının kariyer olarak hangi meslekleri seçtiklerini ortaya koymak ve kariyer planları yaparken cinsiyetin etkili olup olmadığını anlamak için temel nitel desen kullanılmıştır.

Bu araştırma için Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulundan izin alınmıştır.

2. Çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Bursa'daki bir devlet üniversitesinde Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'nda birinci sınıf düzeyinde öğrenim görmekte olan 63 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Katılımcılar, araştırmacının yürütücüsü olduğu zorunlu durumdaki Kariyer Planlama dersini alan öğrencilerdir. Olasılıklı olmayan, amaçlı örneklem seçimi yapılmıştır. Dersin herhangi bir puan karşılığı yoktur, öğretmen adaylarından sadece verilen görevi (kariyer planı oluşturma) yerine getirmesi beklenmektedir. Bu nedenle katılımcılarda bir puan kaygısı oluşmamıştır, onlardan kariyer planlarını olduğu gibi anlatmalarını istenmiştir. Öğretmen adaylarına dönem sonunda dersin çıktısı olarak hazırlayacakları kariyer planı belgelerinin araştırmada kullanılacağı, kişisel bilgilerinin hiçbir kurum ve kişiyle paylaşılmayacağı açıklanmıştır. 3 öğretmen adayı dönem sonunda kariyer planı belgelerini belirlenen sisteme istenilen tarihe kadar yüklememiştir. Bu nedenle 24'ü erkek, 36'sı kız toplam 60 Türkçe öğretmeni adayının belgeleri çalışmada incelenmiştir. Katılımcıların her birine “ÖA” biçimde simgeler atanmıştır. Bu simgeler ÖA1'den başlayıp ÖA60'ta sona ermektedir.

3. Verilerin toplanması

Araştırmacı, Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'nda zorunlu olarak verilen ve 14 hafta süren “Kariyer Planlama” dersinin 2022-2023 güz dönemi yürütücüsüdür. Bu dersin içeriği Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi tarafından “üniversite öğrencilerinde kariyer farkındalığı yaratmak, onlara kariyer yolculuklarında destek sunmak amacıyla” (www.cbiko.gov.tr/, erişim tarihi: 20.07.2023) hazırlanmış ve üniversitelerin tüm programlarında birinci sınıf ders planlarına eklenmiştir. Öğretmen adaylarının çevrimiçi olarak katıldığı derste ilk beş haftada dersle ilgili bilgi, lisans programının tanıtımı, kariyer olanakları, üniversitenin kariyer geliştirmeye odaklı kurum ve etkinlikleri tanıtılmakta; zekâ, kişilik, bilgi, beceri, yetenek ve yetkinlik kavramları ele alınmaktadır. Sonraki dokuz

haftada kariyer ve kariyerle ilişkili kavramlar açıklanmakta; öğretmen adaylarını kariyere hazırlamak için sunulan olanaklar anlatılmaktadır. Üniversite ve bölüm tanıtımı dışındaki konuların anlatımında Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi tarafından hazırlanan izleme metinleri kullanılmıştır. Bu izleme metinlerine öğrenciler istediği zaman ytnk.tv adlı sanal eğitim ortamından da erişebilmektedir. Dersin içeriğinin işlendiği 14 haftanın sonunda Türkçe öğretmeni adaylarından kendi kariyer planlarını yazmaları istenmiştir. Katılımcılar yazdıkları kariyer planlarını Microsoft Teams aracılığıyla belirlenen son tarihe kadar araştırmacıya iletmışlerdir. Araştırmacı belgesel çözümleme yaparak verileri incelemiştir. İncelenen belgelerdeki yazıların uzunluğu bir sayfayı geçmemektedir.

4. Verilerin çözümlenmesi

Araştırma kapsamında Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'na devam eden birinci sınıf öğrencilerinin yazdığı kariyer planları belgelerinde içerik çözümlemesi yapılmıştır. Çözümleme sözcük ve cümle temelinde gerçekleştirilmiştir. Çözümleme sonucu ortaya çıkan kodlar alan içi ve alan dışı olarak ulamlara ayrılmıştır. Bir kariyer seçeneğinin alan dışı olarak sınıflanması "eğitim" alanının dışında kalması anlamını taşımaktadır. Alan içi ulamına giren kodlar şunlardır: Türkçe öğretmeni, akademisyen, editör, yazar, özel eğitim kurumu sahibi, yurt dışında Türkçe öğretmeni, TÖMER'de öğretim görevlisi, yazar, MEB'de uzman, ders kitabı yazarı, MEB'de idari görev, metin yazarı, askeri öğretmen, yüksek lisans. Alan dışı ulamına giren kodlar şunlardır: subay, animasyon ve yazılım uzmanı, çevirmen, borsa/yatırım danışmanı, tekstilci. Katılımcıların kariyer planlarına ilişkin çözümlemelerde frekans (f) ve yüzde (%) gibi betimsel istatistikler kullanılmıştır.

5. Geçerlik ve güvenilirlik

Bu çalışmada araştırmacı, aynı zamanda dersin yürütücüsüdür. Gerek verilerin elde edilmesi gerekse verilerin çözümlenmesi sürecinde kişisel görüş ve önyargılardan uzak bir tutum sergilemeye çalışmıştır. Araştırmanın iç geçerliğini sağlamak amacıyla araştırmanın gerçekleştirildiği duruma ilişkin süreç, araştırmacının rolüne ve katılımcıların özelliklerine ilişkin belirlemeler ayrıntılı biçimde betimlenmiş; böylece inandırıcılığın artırılması amaçlanmıştır. Çünkü ayrıntılı betimlemeler sunulması okura açıklamaları anlamlandırabilme olanağı sunarken bulguların benzer durumlara uygulanabilirliği konusunda da karar verme kolaylığı sağlamaktadır (Creswell, 2014). Nitel araştırmanın dış geçerliğini sağlamak için ise veriler detaylı bir şekilde betimlenir ve doğrudan alıntılara yer verilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu çalışmada dış geçerliği sağlamak için katılımcıların kariyer planlarında yazdıkları belirlemelerden örnekler, üzerinde değişiklik yapılmadan bulgularda verilmiş, katılımcılara atanan simgeler de (ÖA1, ÖA2 vb.) okurla paylaşılmıştır. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için Türkçe Eğitimi alanında uzman farklı bir araştırmacının veriler üzerinde kodlama yapması istenmiş; kodlayıcılar arasındaki uyum belirlenmiştir. Uyumun hesaplanmasında Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen görüş birliği/(görüş birliği+görüş ayrılığı) X 100 formülü kullanılmıştır. Öncelikle 20 öğrencinin kariyer planları ayrı ayrı kodlanmış ve bu ön kodlamada kodlayıcılar arasındaki uyum %75 çıkmıştır. Verinin geri kalanı ayrı ayrı kodlanmaya devam edilmiş ve sonunda tekrar kodlayıcılar arasındaki uyuma bakılmış; iki kodlayıcı arasında %90 uyum olduğu ortaya çıkmıştır. Miles ve Huberman (1994) bu tür bir kodlamada %80 uyumun aranması gerektiğini belirtir. Dolayısıyla araştırmanın güvenilirliğinin sağlandığı söylenebilir. Güvenirlik için ayrıca teyit edilebilirlik ilkesine dikkat edilmiştir. Bu ölçütün sağlanması için araştırmacı kendi konumunu açık hale getirirken, verileri elde ettiği bireyler ile sosyal ortamı, süreci tanıtmalı, verilerin analizinde kullandığı kavramsal çerçevenin varsayımlarını tanımlamalıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Araştırmacı elde edilen verileri çözümlerken ve raporlaştırırken kendi konumunu betimlemiş, verilerin toplandığı araçları açıklamış,

Kariyer Planlama dersini ve sürecini tanıtmış ve hangi kavramsal çerçeve bağlamında konuyu ele aldığını anlatmıştır. Türkçe öğretmeni adaylarının kariyer planlarını nesnel bir tutumla aktarmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan 60 Türkçe öğretmeni adayının alan içi ve alan dışı kariyer planları ve bunları sıralayış biçimleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Türkçe öğretmeni adaylarının kariyer planları

Öğretmen adayı	1. Kariyer planı	2. Kariyer planı	3. Kariyer planı
ÖA1	Türkçe öğretmeni (MEB)	Akademisyen	Askeri öğretmen
ÖA2	Türkçe öğretmeni	Editör	Yazar
ÖA3, ÖA6, ÖA9, ÖA16, ÖA27, ÖA40, ÖA44, ÖA57, ÖA60	Türkçe öğretmeni		
ÖA4, ÖA21, ÖA41	Akademisyen		
ÖA5	Özel eğitim kurumu sahibi	Türkçe öğretmeni (MEB)	
ÖA7, ÖA11, ÖA32, ÖA33, ÖA36, ÖA49, ÖA55	Türkçe öğretmeni (MEB)		
ÖA8	Yüksek lisans	Türkçe öğretmeni (MEB)	Yurt dışında Türkçe öğretmeni
ÖA10	Akademisyen	Türkçe öğretmeni	Yurt dışında Türkçe öğretmeni
ÖA12, ÖA47	Türkçe öğretmeni (MEB)	Türkçe öğretmeni (Özel okul)	
ÖA13	Türkçe öğretmeni (MEB)	Akademisyen	
ÖA14, ÖA24	Özel eğitim kurumu sahibi		
ÖA15	Türkçe öğretmeni	Yurt dışında Türkçe öğretmeni	Alan dışı (Borsa/yatırım danışmanı)
ÖA17	Türkçe öğretmeni (MEB)	Akademisyen	Türkçe öğretmeni (Özel okul)
ÖA18	Türkçe öğretmeni	Akademisyen	Yazar
ÖA19	Türkçe öğretmeni	Editör	Yazar
ÖA20	Yazar	Özel eğitim kurumu sahibi	
ÖA22, ÖA46	Belirsiz		

ÖA23	Yüksek lisans	Yurt dışında Türkçe öğretmeni	Türkçe öğretmeni
ÖA25	Türkçe öğretmeni	Akademisyen	TÖMER'de öğretim görevlisi (yurt içi)
ÖA26	Türkçe öğretmeni (MEB)	Akademisyen (Tarih alanında)	
ÖA28	Türkçe öğretmeni	Yazar	
ÖA29	Türkçe öğretmeni	Akademisyen	
ÖA30	Akademisyen	Alan dışı (evirmen)	Türkçe öğretmeni
ÖA31	Akademisyen	Yazar	
ÖA34	Akademisyen	Türkçe öğretmeni (MEB)	Türkçe öğretmeni (Özel okul)
ÖA35	Alan dışı (Subay)	Akademisyen	
ÖA37	Türkçe öğretmeni (MEB)	Türkçe öğretmeni (Özel okul)	Yurt dışında Türkçe öğretmeni
ÖA38	Akademisyen	Türkçe öğretmeni (MEB)	
ÖA39	Türkçe öğretmeni (MEB)	Müdür ya da müdür yardımcısı	MEB'de uzman
ÖA42	Türkçe öğretmeni (MEB)	Metin yazarı (reklam, internet sitesi)	
ÖA43	Yüksek lisans	Türkçe öğretmeni (MEB)	Türkçe öğretmeni (Özel okul)
ÖA45	Türkçe öğretmeni (MEB)	TÖMER'de öğretim görevlisi (yurt içi)	
ÖA48	Türkçe öğretmeni (MEB)	Akademisyen	Alan dışı (Tekstilci)
ÖA50	Türkçe öğretmeni (MEB)	Türkçe öğretmeni (Özel okul)	
ÖA51	Alan dışı (Animasyon ve yazılım uzmanı)	Türkçe öğretmeni	
ÖA52	Yüksek lisans	Türkçe öğretmeni (MEB)	
ÖA53	Türkçe öğretmeni (MEB)	Yurt dışında Türkçe öğretmeni	Akademisyen
ÖA54	Türkçe öğretmeni	Yazar (ocuk kitabı)	Ders kitabı yazarı
ÖA56	Editör	Alan dışı (Sanat eleştirmeni)	
ÖA58	Alan dışı (Subay)	Türkçe öğretmeni (MEB)	Türkçe öğretmeni (Özel okul)

ÖA59	Türkçe öğretmeni	TÖMER'de öğretim görevlisi (yurt içi)	Yazar
------	------------------	--	-------

Tablo 1 incelendiğinde, Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'nda birinci sınıfa devam eden öğretmen adaylarından 55'inin birinci kariyer planı olarak alan içi ulamından meslekler belirlediği; 2 öğretmen adayının kesin bir kariyer planının olmadığı, 3 öğretmen adayının ise alan dışı ulamında yer alan mesleklerden bir kariyer planladıkları görülmüştür. Öğretmen adaylarından 4'ü mezun olduktan sonra kariyerleri için atacakları ilk adımın yüksek lisans yapmak olduğunu belirtmişlerdir.

Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'nı tamamladıktan sonra birinci kariyer planı olarak Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokullarda Türkçe öğretmeni olarak görev yapmak istediğini belirten öğretmen adayı sayısı 20'dir. 18 öğretmen adayı ise özel ya da MEB'e bağlı okul gibi bir seçenek belirtmeden yalnızca Türkçe öğretmeni olmak istediklerini yazmıştır. Lisans eğitimini tamamladıktan sonra aldığı eğitim doğrultusunda Türkçe öğretmenliği yapmayı kariyer planlarının ilk sırasına yazan toplam 38 öğretmen adayı vardır. Başka bir deyişle birinci sınıftaki 60 öğrencinin yüzde %63'ü Türkçe öğretmenliği kariyerini ilk sırada tercih etmiştir. Bazı öğretmen adayları için Türkçe öğretmenliği bir çocukluk hayali iken bazıları için ilk tercihleri gerçekleşmediğinden yöneldikleri ikinci seçenektir. Aşağıda öğretmen adaylarının buna ilişkin ifadelerine yer verilmiştir:

ÖA54: Mesleğe başladığım zaman yetiştireceğim öğrencilerin dilimizi güzel kullanarak kendini iyi ifade eden bireyler olmasını sağlamayı çok önemli buluyorum çünkü kendini ifade edememek birçok sıkıntının kaynağında yer alıyor. Hayal kurabilen, okuduğunu anlayan, dilinin kıymetini bilen nesiller yetiştirme imkânımızın bulunduğu bu bölüme gelip çocukluk hayalimi gerçekleştirebilme imkânı bulduğum için mutluyum.

ÖA60: Her insanın hedefi farklıdır, ben hedefimi 14 yaşında seçtim, öğretmen olacağım dedim.

ÖA3: (...) bu bölüme yerleşmeden önce hukuk fakültesine yerleşmek için sınava çalışmışım ama ne kadar istediysen de nasip olmadı.

ÖA1: Eğitim hayatım boyunca hep olmak istediğim ve yaparken de mutlu olacağımı düşündüğüm birçok meslek vardı elbet. Bunların arasında en baskın olanları ise subaylık ve öğretmenlikti. İlk önce subaylık için şansımı denedim ama olamadım. Ben de en az subaylık kadar sevdiğim bir meslek olan öğretmenliği seçtim.

1 öğretmen adayı ise Türkçe öğretmenliğini kariyerinin yönünü değiştirmek için seçmiştir. Öğretmen adayının ifadeleri şöyledir:

ÖA7: 2014 Burdur MAKÜ Okul Öncesi Öğretmenliği mezunuyum. 9 yıldır görevimi yapmaktayım. 6 yıl öğretmenlik yaptım, 3 yıldır da müdür yardımcılığı yapıyorum. Şu anda üniversitemizde okumakta olduğum Türkçe Öğretmenliği bölümü beni hayatta mutlu edecek bir alternatiftir. Bölümden mezun olduktan sonra "alan değişikliği" başvuruları neticesinde yapacağım tercih sonucunda kontenjanı olan bir okula Türkçe Öğretmeni olarak atanmam mümkündür.

Tablo 1'e göre 8 Türkçe öğretmeni adayı, yani çalışma grubundaki öğretmen adaylarının %13'ü, lisans eğitimlerini tamamladıktan sonra akademisyen olmayı planlamaktadır. Öğretmen adaylarının ifadelerinden örnekler aşağıda verilmiştir.

ÖA4: Şu anda devam etmekte olduğum lisans bölümüm olan Türkçe Öğretmenliği programını en az 3 ortalama ile bitirmek daha sonra iki yıl tezli yüksek lisans yapmak, Ales ve yabancı dil sınavlarına katılarak yeterli başarıyı sağlamak ve şu anda da öğrencisi olduğum Uludağ Üniversitesinde araştırma görevlisi olmak. Tüm bu süreç içerisinde kendimi geliştirebileceğim pek çok seminere, konferansa katılmak. Daha sonra dört yıllık doktoramı bitirip doktora öğretim üyesi olmak. Makaleler yazıp derslere girdikten sonra doçentliğe yükselmek. Burada da yeterli başarıya ulaşip profesör olmak.

ÖA31: Kariyer hedefim akademisyen olma yolunda ilerlemek, lisans eğitimim boyunca alanımla ilgili pek çok makale okumak, kaynak araştırması yapmak, kendi alanımda olduğu gibi farklı alanlarda da geliştirmeye ve lisans eğitimimi başarıyla tamamlamak istiyorum.

Yukarıda verilen örneklerden farklı olarak bazı öğretmen adaylarının akademisyenliği, Türkçe öğretmeni olarak atanamazsa seçebileceği ikinci bir yol olarak gördüğü anlaşılmıştır. Örnek ifadeler aşağıda verilmiştir.

ÖA48: İlk hedeflerimden birisi KPSS sınavına hazırlanarak Milli Eğitim Bakanlığında Türkçe öğretmeni olarak göreve başlamaktır. İlk hedefim beklediğim gibi ilerlemezse ikinci bir planım olarak üniversitede araştırma görevlisi olarak ilerlemek olacaktır. Akademik başarılarım ürün vermezse aile mesleğimiz olan tekstile yönelmek istiyorum bu yönde kendimi geliştirerek de başarıya ulaşacağıma inanıyorum.

ÖA13: Türkçe öğretmenliği bölümünü seçmemdeki en büyük etken öğretmenlik mesleğini yapacağıma inanmak. Atanmak istiyorum eğer olmazsa akademisyenlik düşünüyorum. Son senemde yurt dışına çıkarak kendimi geliştirmek istiyorum.

Öğretmen adaylarının kariyer planları incelendiğinde iki adayın subay olmak istediği, birinin ise şu anda da ilgilendiği animasyon ve bilişim alanında kariyer planladığı görülmüştür. Öğretmen adaylarının ifadeleri şu şekildedir:

ÖA35: Üniversiteyi başarıyla bitirip KPSS'ye girip derece yaparak subaylık başvurusu yapmak istiyorum. A planım ve en çok istediğim planım subay olup vatanıma bu şanlı üniforma ile bu şanlı yuvada hizmet vermektir. B planım ise asker olamazsam Türkçe Öğretmenliği Bölümünde yüksek lisansımı yapıp gereken şartları sağlayıp profesör olmak üniversitede görev yapmak istiyorum.

ÖA51: İnternet üzerinde büyük hedeflerim bulunuyor. Şu an da animasyon yaparak para kazandığım bir Youtube kanalım var. Kendimi animasyon üzerinde daha da geliştirerek kazandığım parayı ve fırsatları büyütme istiyorum. Bunun yanında yazılım alanında da ilerlemeye çalışıyorum. Umuyorum ki 1 yıl için yazılımda belli bir noktaya gelerek güzel paralar, bağlantılar ve deneyim kazanabileceğim mobil oyunlar ve mobil uygulamalar çıkartacağım. Ek gelir olarak da öğrenmiş olduğum sektör standardı programlar ile belli bir seviyede olan İngilizcemi de kullanarak yabancı sitelerde freelance işler yapmak istiyorum. Gerekirse hayatımı internet üzerinden idame ettirmek istiyorum. Bursa Uludağ Üniversitesi'nde alacağım Türkçe Öğretmenliği unvanı ile birlikte de bir yandan şansımı denemek istiyorum. Ancak asıl hedefim internet üzerinden iş yapmak.

ÖA58: Kariyer hedefim okuyor olduğum Türkçe Eğitimi bölümü mezuniyetinden sonra Türk Silahlı Kuvvetleri'nin lisans eğitimi almış Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına sunmuş olduğu Subay Temel Askerlik ve Subaylık Anlayışı Kazandırma (SUTASAK) programından yararlanarak askeri personel

olmak. Bununla birlikte Kamu Personeli Seçme Sınavına hazırlanıp yeterli puan almak, hem öncelikli hedefimi hem de ikinci planım olan Türkçe öğretmenliği mesleğini devlet kadrosunda icra etmek için kariyer hedeflerim arasında bulunuyor. Türkçe öğretmenliği için yeterli KPSS puanını elde edemez ve atanamazsam özel sektöre yönelerek çeşitli eğitim öğretim kurumlarında çalışmayı hedefliyorum.

Lisans eğitimini tamamladıktan sonra özel bir eğitim kurumu açmak da 3 öğretmen adayının kariyer planlarının ilk sırasında yer almaktadır. Öğretmen adaylarının yazdıkları aşağıda verilmiştir.

ÖA5: Kariyer hedeflerimin ilki özel bir eğitim kurumu, okul ya da dersane açmak. Çünkü hem müdürlük hem de öğretmenlik yapabileceğim bir kurum gerçekten istediğim bir şey. Aynı zamanda bunu istememin sebebi kendime ait özel bir kurumumun olması hem öğrenciler hem de öğretmenlerle daha yakın ve samimi bir ilişki kurmam için harika bir ortam yaratabilmesi.

ÖA14: Türkçe öğretmenliği bölümü okuyorum bu bölüm seçmek sebebi Türkçe dili çok seviyorum ve Suriyeli Türkü öğrencileri yardım etmelidir. Ve inşallah büyük bir kursu açacağım Türkçe ve Arapça öğretmenliği olacaktır.

ÖA24: Benim kariyer hedefim kendi özel okulumu açmak. Zor ve çok masraf gerektiren bir iş ama imkânsız değil. Kendi özel okulumu açıp buradan Türkiye’de derece yapan öğrenciler yetiştirmek istiyorum. En büyük ve tek hedefim bu.

Editörlük ve yazarlık da Türkçe öğretmeni adaylarının kariyer planlarında yer alan mesleklerdendir. Mezun olduktan sonra kariyer planının birinci sırasına editör ya da yazar olmak istediğini yazan öğretmen adaylarının ifadeleri şu şekildedir:

ÖA56: (...) Gelişen ve değişen dünya sanat anlayışlarında kendime bu anlamda bir yer bulabilmem benim için çok önemli. Üniversiteyi bitirdikten sonra farklı yayınevleri ve dergilerde çalışarak editörlüğü öğrenmeyi, buradan öğrendiğim bilgilerle de belki sosyal medya belki de bir yayın kuruluşunda aktif bir şekilde Türkçe ve Türkçe sanatlar hakkında eleştiri yapabilmeyi sağlayabileceğim bir kariyer umuyorum.

ÖA20: Üniversiteyi bitirene kadar güzelce diksiyon geliştirip yazılar yazmayı planlıyorum ve kendimi geliştirirken bu aşamaları yazıya dökmek istiyorum. Üniversite bittikten sonra da yazdıklarımı bir yayınevinde paylaşıp beni örnek alabilecek gençlere örnek olmak istiyorum. Kitaplardan gelen parayla da kendi ismime ait bir etüt merkezi açmayı planlıyorum. Bu etüt merkezinde ucuz ama kaliteli eğitim verip durumu olmayan insanlara eğitim vermeyi hedefliyorum. Türkçe öğrenimi ile ilgili seminerler verip toplumu bilinçlendirmek istiyorum.

İki öğretmen adayı ise kariyerleri için gelişmeye açık olduklarını anlatmış ancak kariyer planlarını net bir biçimde ortaya koymamıştır:

ÖA46: İlk olarak şu anda okumakta olduğum Türkçe öğretmenliği bölümünü bitirmek... Bununla beraber çift ana dal yaparak Sosyal Bilgiler öğretmenliğini de okumak... Türkçe öğretmenliğinden akademik kariyerimi şekillendirmek, Sosyal Bilgiler öğretmenliğinden ise genel kültür bilgimi kazanmak istiyorum. Aynı zamanda sporla da çok iç içeyim. Spor Bilimleri Fakültesini kazanıp antrenörlük okumak istiyorum. Bununla birlikte İngilizceyi geliştirmek ve yurt dışı gezisi yapmak istiyorum. Önümüzdeki yıllarda gitar ve piyano çalarak kariyerime müzik konusunda da yön vermek istiyorum.

ÖA22: Gelecekteki kariyer hedefim; kendimi her alanda geliştirmeye çalışmak, sadece kendi branşım da değil diğer branşlarda da söz sahibi olmak. Bunun yanında Sadece akademik bir gelişme değil sosyal ve kültürel alanlarda da kendimi göstermek isterim. İkinci bir dil olarak İngilizceyi belki ileride üçüncü bir dil de öğrenmeye açığım. Şu an ise hedefim bölümümü her alanda etkili bir şekilde bitirerek üniversite hayatımı tamamlamak. Bunun üzerine belki ikinci bir Üniversite de olabilir.

Bazı öğretmen adayları kariyer planlarında her ne kadar Türkçe öğretmenliğini ilk sıraya koysa da zaman içinde farklı mesleklere de yönelebileceklerini belirtmiştir. Örnek ifadeler aşağıda yer verilmiştir.

ÖA15: Şuan okumakta olduğum bölümümden memnunum ve nerelerde ne yapabilirim diye araştırma yaptığım zaman devlet veyahut da özelde çalışabileceğimi fark ettim. Bunun dışında ALES sınavından yüksek alıp ve tabii devlette birkaç yıl öğretmenlik yaptıktan sonra yurtdışında da öğretmenlik yapabileceğimi öğrendim. Şimdilik daha yolun çok başında olduğum için hâlâ öğretmenlik yapmayı düşünüyorum. İleride fikirlerim değişirse şayet o zaman da borsa ya da yatırım gibi dallarda şansımı denemek istiyorum.

ÖA42: Kariyer hedeflerim bir devlet okulunda Türkçe Öğretmeni olmanın yanı sıra Türkçe eğitimim sayesinde iyi bir metin yazan olabilmek, reklam fikirlerimi senaryoya dökebilmek seo uyumlu yazılar yazarak internet sitelerine freelance işler yapmak ve her ne kadar öğretmen olsam da temel yazılım eğitimlerini alarak öğrencilerime teknoloji ile dersimizi sevdirmektir.

ÖA54: (...) Şimdiyse bu hayali (öğretmenlik) gerçekleştirme imkanım var. Öğretmenlerimin öğretmenlik karakterleri gerek öğretmenlik dışı bize davranışları sayesinde ilgim hep canlı kaldı. Öğretmenlik mesleğini yaparken kazanımları doğru şekilde vermek ve ileride öğrencilerimin beni de böyle anmalarını sağlamak hedeflerim arasında. Kendimi yazarak ifade etmeyi, hayal gücümü kullanıp soyutlamalar yapmayı çok sevdiğim için bir çocuk kitabı yazmayı ve Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin yazımında rol almayı istiyorum.

Öğretmen adaylarının Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine karşı ilgisinin olduğu anlaşılmaktadır. Ancak hiçbir öğretmen adayı bu kariyer seçeneğini ilk sıraya yazmamıştır. Gerek yurt içinde gerek yurt dışında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi üzerine uzmanlaşmak istediğini belirten adayların ifadelerinden örnekler aşağıda verilmiştir.

ÖA45: Türkçe öğretmenliği bölümünü bitirdikten sonra kamu veya özel sektörde öğretmenlik yapabilirim. Yabancılarla Türkçe öğretimi kapsamında TÖMER merkezlerinde de ders vermeyi hedefliyorum.

ÖA53: Öncelikli hedefim tabii ki dört yıl sonunda KPSS sınavına girip atanmak. Sonrasında tabii ki farklı aşamalara yöneleceğim. Dil eğitimi alıp yabancılarla Türkçe öğretimi kapsamında meslek hayatıma bir süre yurt dışında devam etmeyi çok isterim. Aynı şekilde ilerleyen zamanlarda yüksek lisans, doktora yaparak alanımda yetkinleşip akademisyen olmak da düşüncelerim arasında.

ÖA8: Mezun olduktan sonra Türkçe eğitimi alanında yüksek lisans yapmak istiyorum. KPSS'ye girip kendimi denemek istiyorum. Eğer olursa belli bir dönem ortaöğretimde görev yapmak ve daha sonrasında yurtdışındaki Türklere Türkçe öğretimi için yurtdışına çıkmak istiyorum. Eğer KPSS ile atanamazsam da kendimi yabancı öğrencilere Türkçe öğretimi alanında geliştirmek istiyorum.

Tablo 1'e göre 21 öğretmen adayı tek seçenekli bir kariyer planı yapmayı yeğlerken 17 öğretmen adayı iki seçenekli, 20 öğretmen adayı ise üç seçenekli bir kariyer planı çizmiştir. Bu sonuç lisans eğitimlerinin birinci yıllarında olan bazı öğretmen adaylarının kariyer kararlılıkları ile ilgili olabileceği gibi seçenekleri üzerine düşünüp ciddi bir değerlendirme yapmadıklarını da gösterebilir.

Öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre bir sınıflama yapıldığında Tablo 2'deki bulgulara ulaşılmıştır. 24 erkek öğretmen adayından 15'inin; 36 kız öğretmen adayından ise 23'ünün ilk kariyer tercihi Türkçe öğretmenliğidir. Kariyer planlarında akademisyenliğe öncelik veren kızların sayısı (f=6) erkeklerden (f=2) fazladır. Erkekler için akademisyenlik daha çok ikinci kariyer planı (f=7) olarak düşünülmektedir. Lisans eğitimini tamamladıktan sonra ilk hedefinin yüksek lisans yapmak olduğunu belirten 4 kişinin de kız olması bu bulguyu destekler niteliktedir.

Tablo 2. Cinsiyete göre Türkçe öğretmen adaylarının kariyer planları

	1. kariyer planı		2. kariyer planı		3. kariyer planı					
	Erkek (n=24)		Kız (n=36)		Erkek (n=24)		Kız (n=36)			
	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe öğretmeni	15	62	23	64	3	12	6	17	2	5
Akademisyen	2	8	6	17	7	29	2	5	1	3
Özel eğitim kurumu sahibi	2	8	1	3	1	4				
Yüksek lisans			4	11						
Editör			1	3			2	5		
Yazar	1	4			2	8	1	3	2	8
Belirsiz	1	4	1	3						
Diğer (Alan dışı)	3	12					2	5	3	12
Ders kitabı yazarı									1	3
Yurt dışında Türkçe öğretmeni					1	4	2	5	3	8
MEB'de idari görev					1	4				
MEB'de uzman									1	4
Metin yazarı (İnternet sitesi, reklam)					1	4				
TÖMER'de öğretim görevlisi (yurt içi)					1	4	1	3	1	4

Özel eğitim kurumu sahibi olmak isteyen öğretmen adaylarının 2'si erkek 1'i kızdır. Kız olan öğretmen adayı Suriyelidir ve kendi gibi Suriyeli öğrencilere Türkçe kursu verebilmek için bu planı yapmıştır. Adayın ifadelerine aşağıda yer verilmiştir.

ÖA14: 33 yaşındayım evliyim ve iki çocuk var. Suriye'deyken öğretmenliği yapıyordum. Türkçe öğretmenliği bölümü okuyorum bu bölüm seçmek sebebi Türkçe dili çok seviyorum ve Suriyeli Türkili öğrencileri yardım etmelidir. Ve inşallah büyük bir kursu açacağım Türkçe ve Arapça öğretmenliği olacaktır.

İlk kariyer planı olarak eğitim aldığı alanın dışında bir mesleği seçen öğretmen adaylarının hepsi erkektir. Bu öğretmen adaylarından ikisi (ÖA58 ve ÖA35) subay olabilmek için lisans programını tamamlamayı amaçlamaktadır. Diğer öğretmen adayı ise (ÖA51) animasyon oluşturma ve yazılım üzerine çalışmak istediğini belirtmiştir.

Kariyer planları çerçevesinde yurt dışında Türkçe öğretimi üzerine uzmanlaşmayı düşünen 6 adaydan 1'i erkektir; yurt içindeki Türkçe öğretim merkezlerinde bu işi yapmayı planlayan 3 adayın ise 2'si erkektir. Yurt dışına giderek bu mesleği gerçekleştirmek kızlar için daha çekici görünmektedir.

Editörlük, sadece kızların planlarına aldıkları bir seçenektir. Kariyerlerinin bir aşamasında yazarlığa adım atmayı planlayan 8 öğretmen adayı vardır. Bu kariyer seçeneğini erkeklerin (f=5) kızlardan (f=3) daha çok yeğlediği belirlenmiştir.

Sonuç ve tartışma

Kariyer planlama sadece bir meslek seçip o meslekte yükselmek anlamını taşımamaktadır. Bireyler, uzun bir kariyer sürecinde neye, nasıl devam etmek istediklerine ve artık neyi sonlandırmak istediklerine karar verebilmek için sürekli planlarını değiştirip yenileyebilirler. Teknolojik gelişmelerin egemen olduğu yeni dünya düzeninde artık yaşam boyu tek bir kariyer çizgisi üzerinde kalmak olanaklı görünmemektedir. Bireyler, ilk kariyer planlarını daha kendilerini tanımadıkları, ilgilerini ve isteklerini tam olarak anlayamadıkları bir yaşam döneminde yaptıkları için lisans eğitimlerine ya da göreve başladıkları zaman farklı kariyer planları çizmek istemeleri normal karşılanabilir.

Yaptıkları kariyer planı doğrultusunda Türkçe öğretmenliği Lisans Programı'na birinci sınıf düzeyinde devam eden Türkçe öğretmeni adaylarının gerçekten bu mesleği yapmayı planlayıp planlamadıkları bu araştırmada sorgulanmış; kendilerine nasıl bir kariyer planı çizdikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre katılımcıların %63'ünün Türkçe öğretmeni olarak kariyerlerine devam etmeyi planladıkları görülmüştür. Bu sonuç, Aksu, Engin Demir, Daloğlu, Yıldırım ve Kiraz (2010) tarafından öğretmen adaylarıyla yapılan geniş ölçekli araştırmada ulaşılan "öğretmen adaylarının çoğu mezun olduktan sonra öğretmenliğe devam etmek istemektedir" sonucuyla örtüşmektedir. Lisans eğitimini tamamladıktan sonra Türkçe öğretmenliği yapmayı kariyer planlarının ilk sırasına yazan toplam 38 öğretmen adayından 20'si bu mesleği Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokullarda yapmak istediğini belirtmiştir. Saç'ın (2016) araştırmasına göre de eğitim fakültesinden mezun olan bireyler kariyer planlarında sektördeki en büyük işveren durumundaki kamu kurumlarını ilk sıraya koymaktadır. 18 öğretmen adayı ise sadece Türkçe öğretmenliği yapmak istediklerini yazmışlardır. Bu durumda özel okul öğretmenliğinin de onlar için bir kariyer seçeneği olduğu çıkarımı yapılabilir. Ölçü Dinçer'in (2018) araştırmasının sonuçları, sanayileşmiş şehirlerde (İstanbul ve Bursa) bulunan üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarının, daha az sanayileşmiş şehirlerde bulunanlara kıyasla özel iş alanında çalışmayı kariyer seçeneği olarak daha fazla düşündüklerini göstermiştir. Bu araştırma da Bursa'da gerçekleştiğinden, katılımcıların özel iş alanındaki okulları kariyer seçeneği olarak düşünmesi şaşırtıcı değildir.

Öğretmen adaylarının bazıları için Türkçe öğretmenliği çocukluk hayali iken bazıları için ilk tercihleri gerçekleşmediğinden yöneldikleri ikinci seçenektir. Şahin'in (2011) araştırmasında öğrencilerin bir kısmının açıkta kalmamak, iş garantisi olan bir meslek sahibi olmak, yaşamını güvenceye almak için gerçekten ilgi duydukları bölümleri seçmek yerine, daha az ilgi duydukları ya da hiç ilgi duymadıkları bölümleri seçmek zorunda kaldıkları belirlenmiştir. Deliveli de (2021) bazı öğretmen adaylarının düşlediği mesleği seçemeyip, mevcut şartlara göre karar vermek durumunda kaldıklarını göstermektedir. Özsoy, Özsoy, Özkara ve Memiş (2010) ise araştırmalarında öğretmen adaylarının yaklaşık yarısının (örneklemin) öğretmenliği idealindeki meslek olduğu için seçtiği sonucuna ulaşımlardır.

Türkçe öğretmenliğinden sonra öğretmen adaylarınca ilk sıraya en çok yazılan meslek akademisyenlik olmuştur. Türkçe öğretmeni adaylarından %13'ü akademisyenliği ilk sıraya yazarken %15'i ikinci sıraya yazmıştır. Duymuş ve Sulak'ın (2018) öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimleri üzerinde lisans eğitimi, cinsiyet ve bölümün etkisini incelediği araştırmasında yaşam boyu öğrenme eğilimleri en yüksek olan bölüm Türkçe öğretmenliği çıkmıştır. Bu sonuçla örtüşen biçimde katılımcılar hem akademisyenliği kariyer planlarına almış hem de yüksek lisans yapmak istediklerini belirtmişlerdir. Kariyer planlarında akademisyenliğe kızların öncelik verdiği, erkeklerin akademisyenliği daha çok ikinci kariyer planı olarak düşündüğü belirlenmiştir. Ayrıca yüksek lisans yapmak istediğini belirten öğretmen adaylarının da tamamı kızdır. Oysa İlhan, Öner Sünkür ve Yılmaz'ın (2012) çalışmasında cinsiyetin ilköğretim öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik tutumları üzerinde etkili bir değişken olmadığı belirlenmiştir. Burada dikkat çeken nokta öğretmen adaylarının bazılarının akademisyenliği KPSS'den istediği puanı alıp atanamazsa yapmayı düşünebileceği bir meslek olarak görmesidir. Bu durum öğretmen adaylarının gözünde KPSS'nin ne kadar zor olarak algılandığını gösteriyor olabilir. Oysa akademisyenlik için de aşılması gereken pek çok aşama vardır. Aynı zamanda öğretmen adaylarının akademik kariyer konusunda daha fazla bilgilendirmeye gereksinim duydukları da açıktır.

Türkçe öğretmeni adaylarının Türkçe öğretmenliği ve akademisyenlik dışında alan içi ulamında yazdıkları diğer kariyer seçenekleri editörlük, yazarlık ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi üzerine uzman olmaktır. Yazarlığı ilk sıraya yazan bir kişi dışında bu mesleklerin hepsi öğretmen adaylarının kariyer planlarında ikinci ve üçüncü sırada yer almıştır.

Bir öğretmen adayı şu an zaten öğretmen olarak çalıştığını, sadece alan değişikliği yapmak için yeniden lisans eğitimi aldığını belirtmiştir. Bazı öğretmen adayları ise kariyer planlarında her ne kadar Türkçe öğretmenliğini ilk sıraya koysa da zaman içinde farklı mesleklere de yönelebileceklerini göstermiştir. Aydın'a göre (2018) öğretmenler kariyerleri boyunca çeşitli aşama ya da dönemlerden geçerler. Bu aşama ya da dönemler içinde öğretmenlerin bilgi ve beceri durumunun yanında mesleklerine karşı olan tutumları, duyguları, endişeleri ve ilgileri de değişir. Kişisel, mesleki ve kurumsal etmenlerin mesleki gelişim aşamalarına olan etkisi ile bütün öğretmenler aynı kariyer aşamalarında olmayacakları gibi, her öğretmen de bu aşamalarda sıkıntıları aynı derecede yaşamayacaktır. Dolayısıyla öğretmenlerin göreve başladıktan sonra çeşitli nedenlerle kariyerlerinin yönünü değiştirmeleri olasıdır.

Çalışma grubunda net bir kariyer planı ortaya koymayan öğretmen adayları da vardır. Bu durum da Sağdıç ve Demirkaya'nın (2009) 1, 2 ve 3. sınıf üniversite öğrencileriyle yaptığı araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Çünkü bu araştırmaya göre üniversite öğrencilerinin %88,4'ünün kendi alanları ile ilgili geleceğe yönelik bir kariyer gelişim planları yoktur. Eğitim fakültesi öğrencilerinin bir bölümü için zaten öncelikli kariyer hedefi KPSS'den yüksek bir puan almak olduğu için bu öğrenciler farklı bir plan yapmayı düşünmemektedirler.

Türkçe öğretmeni adaylarının kariyer planları incelendiğinde 3 öğretmen adayının mezun olduktan sonra alan dışı meslekler (subay, animasyon ve yazılım) seçmek istediği görölmüştür. Bu öğretmen adaylarının hepsi erkektir. Watt ve Richardson'a göre (2008) erkek öğretmen adayları, öğretmenliği kariyerleri için bir 'sıçrama tahtası' ya da ilk aşamada seçme riskini almadıkları başka bir alanda çalışma olasılığı olan 'güvenli' bir ilk meslek olarak algılayabilmektedir. Burada da erkek öğretmen adaylarından ikisi subaylık için gereken lisans diplomasına ulaşma amacıyla Türkçe öğretmenliği eğitimi almaktadır. Aynı zamanda hayalleri gerçekleşmediğinde dönebilecekleri güvenli bir meslekleri olması için öğretmenliği seçmiş olabirler.

21 öğretmen adayı tek seçenekli bir kariyer planı yapmayı yeğlerken 17 öğretmen adayı iki seçenekli, 20 öğretmen adayı ise üç seçenekli bir kariyer planı çizmiştir. Bu sonuç lisans eğitimlerinin birinci yıllarında olan bazı öğretmen adaylarının kariyer kararlılıkları ile ilgili olabileceği gibi seçenekleri üzerine düşünüp ciddi bir değerlendirme yapmadıklarını da gösterebilir.

Kariyer planlarında cinsiyetler açısından fark var mıdır diye bakıldığında kızların da erkeklerin de %60'a yakın oranlarda ilk kariyer planının Türkçe öğretmenliği olduğu görölmüştür. Keck Frei, Berweger ve Buschor'un (2017) araştırmasında, erkeklerin başlangıçtaki ilgilerine rağmen bir kariyer seçimi olarak öğretmenlikten uzaklaştıkları belirlenmiştir. Ancak aynı araştırmada ilgili olanların eğitim tercihlerinde ısrarcı oldukları da bulgulanmıştır. OECD (2018) Raporu'na göre de pek çok ülkede daha az sayıda erkek, öğretmen olmayı ve öğretmen olarak kalmayı yeğlemektedir. Bunun açıklaması da erkeklerin kadınlara oranla kariyer belirlemede daha çok dışsal nedenlere önem vermesi olabilir.

Öneriler

Temel görevi öğretmen yetiştirmek olan eğitim fakültelerinin pek çok bölümünde dört yıl boyunca öğretmenlikte gerekli olan bilgi, beceri ve tutumlar öğretmen adaylarına kazandırılmaya çalışılır. Ancak 2021 yılına kadar öğretmen adaylarının bir kariyer planı yapması gerektiği, onların da farklı seçeneklerinin olduğu göz ardı edilmiştir. Kariyer Planlama derslerinin konulması ile birlikte öğretmen adaylarına daha birinci sınıftan kariyer seçenekleri ve bunları seçmeleri durumunda gereksinim duyabilecekleri bilgi, beceri ve yetkinliklerin neler olduğu açıklanmıştır. Böylece öğretmen adaylarının çalışmayı düşündükleri alanlarda kendilerini profesyonel yaşama hazırlamaları ve iş yaşamına kolaylıkla uyum sağlamaları hedeflenmiştir. Ancak kariyer geliştirme ile ilgili daha fazla bilinçlendirmeye gereksinim olduğu anlaşılmıştır. Bu çalışmada Türkçe öğretmeni adaylarının kariyer planlarında alan dışı mesleklere yer verdiği görölmüştür. Örneğin animasyon ve yazılım alanlarında kendini geliştirerek uzmanlaşmak isteyen bir öğretmen adayı dört yıl boyunca bununla ilgili bir eğitim almak yerine Türkçenin öğretimi üzerine eğitim alacaktır. Bu durum, çok büyük bir zaman ve kaynak kaybı yaşanması demektir. O nedenle ortaöğretim döneminde daha etkili danışmanlık hizmetlerinin yürütülmesi gerekmektedir. Yükseköğretimin ilk yılında ise kariyer planlarında öğretmen adaylarına yol gösterici çalışmalar hazırlanmalıdır. Bunun yanında Türkiye genelinde yapılacak anketlerle bu derslerin işlevselliği üzerine araştırmalar gerçekleştirilebilir.

Kariyer gelişimi konusunda pek çok araştırma yapılmasına karşın alanlara odaklı çalışmaların eksikliği fark edilmiştir. Kariyer uyumluluğu, iş umudu, akademik isteklendirme, meslek seçiminden dolayı duydukları memnuniyet, mesleki yönelim düzeyleri ve mesleki gelişim arzuları gibi çeşitli değişkenlerin öğretmen adaylarının kariyer planlarındaki etkileri yapılacak nitel, nicel ve karma araştırmalarla sorgulanabilir.

Kaynakça

- Akoğlan-Kozak, M. ve Dalkıranoglu, T. (2013). Mezun Öğrencilerin Kariyer Algılamaları: Anadolu Üniversitesi Örneği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 41-52.
- Aksu, M., Engin-Demir, C., Daloglu, A., Yıldırım, S. ve Kiraz, E. (2010). Who Are Future Teachers in Turkey? Characteristics of Entering Student Teachers. *International Journal of Educational Development*, 30 (1), 91-101. <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2009.06.005>
- Amani, J. (2013). Social Influence And Occupational Knowledge as Predictors of Career Choice Intentions Among Undergraduate Students in Tanzania. *International Journal of Learning and Development*, 3, 183-195.
- Aydın, İ. (2018). Öğretmenlik Kariyer Evreleri ve Öğretmenlerin Mesleki Gelişimi. *Journal of Human Sciences*, 15(4), 20472065. <https://doi.org/10.14687/jhs.v15i4.5450>
- Balyer, A., & Özcan, K. (2014). Choosing Teaching Profession as a Career: Students' Reasons. *International Education Studies*, 7(5), 104-115.
- Barutçugil, İ. (2004). *Stratejik İnsan Kaynakları Yönetimi*. İstanbul: Kariyer Yayınları.
- Başbay, M., Ünver, G. ve Bümen, N.T.,(2009). Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları: Boylamsal Bir Çalışma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15(59), 345-366.
- Bergmark, U., Lundström, S., Manderstedt, L., & Palo, A. (2018) Why Become A Teacher? Student Teachers' Perceptions of The Teaching Profession and Motives for Career Choice, *European Journal of Teacher Education*, 41(3), 266-281, <https://doi.org/10.1080/02619768.2018.1448784>
- Camadan, F. ve Sezgin, F. (2012). İlköğretim Okulu Müdürlerinin Okul Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Görüşleri Üzerine Nitel Bir Araştırma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(38), 199-211.
- Creswell, J. (2014). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. (2. Baskı). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çetin, M., Tatık, R. Ş., Çayak, S. ve Doğan, B. (2015). Öğretmen Adaylarının Kariyer Kavramına İlişkin Metaforik Algıları. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*. 4, 119-130.
- Darling-Hammond, L. (2000). Teacher Quality and Student Achievement. *Education Policy Analysis Archives*, 8(1), 1-44. <https://doi.org/10.14507/epaa.v8n1.2000>
- Darling-Hammond, L., Chung, R., & Frelow, F. (2002). Variation in Teacher Preparation: How Well Do Different Pathways Prepare Teachers to Teach? *Journal of Teacher Education*, 53, 286e302.
- Deliveli, K. (2021). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleği konusundaki görüşleri ve geleceğe yönelik beklentileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 51, 393-427. <https://doi.org/10.9779.pauefd.774418>
- Du Preez, M. (2018). The Factors Influencing Mathematics Students to Choose Teaching as a Career. *South African Journal of Education*, 38(2). <http://dx.doi.org/10.15700/saje.v38n2a1465>
- Duru, H., Bayraktar, M. ve Gültekin, F. (2020). Öğretmen adaylarının kariyer kararlarının algılanan kariyer engelleri ve kariyer geleceği açısından incelenmesi. *Kastamonu Education Journal*, 28(2), 613-629. <http://dx.doi.org/10.24106/kefdergi.693421>
- Duymuş, Y. ve Sulak, S. (2018). Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Üzerinde Lisans Eğitimi, Cinsiyet ve Bölümün Etkisi. *Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 3(2), 58-74, <https://doi.org/10.29250/sead.427723>
- Eren, A. (2012). Prospective Teachers' Interest in Teaching, Professional Plans About Teaching and Career Choice Satisfaction: A Relevant Framework?. *Australian Journal of Education*, 56(3), 303-318.

- Fong-Yee, D. & Normore, A. H. (2004, April). *The Impact of Quality Teachers on Student Achievement*. Paper presented at the 3rd Annual College of Education Research Conference, Miami, FL.
- Gülay Ogelman, H., Sari, B., Amca Toklu, D., & Fetihi, L. (2023). Okul öncesi öğretmen adaylarının mesleği tercih nedenleri ve gelecekte bekledikleri. *International Journal of Education and New Approaches*, 6(1), 16-32. <https://doi.org/10.52974/jena.1206647>
- Hacıömeroğlu, G. ve Taşkın, Ç. Ş. (2010). Fen bilgisi öğretmenliği ve ortaöğretim fen ve matematik alanları (OFMA) eğitimi bölümü Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 77-90.
- İlhan, M., Öner Sünkür, M. ve Yılmaz, F. (2012). İlköğretim Öğretmen Adaylarının Lisansüstü Eğitime Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Dicle Üniversitesi Örneği). *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (23), 22-42.
- İnce Aka, E., & Taşar, M. F. (2020). Prospective Science Teachers' Views on Career Planning and Their Self-Efficacy Levels For Career Decision-Making. *International Online Journal of Education and Teaching (IOJET)*, 7(3). 960-975.
- Karacan Özdemir, N. ve Bacanlı, F. (2020). Sosyal duygusal öğrenme becerileri ve kariyer gelişimi: Öğretmen ve psikolojik danışman rolleri, *Millî Eğitim*, 49 (226), 323-344.
- Karadağ, R. (2012), Türkçe Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları ve Öğretmenlik Mesleğini Tercih Nedenleri. *e-Journal of New World Sciences Academy (NWSA)*, 7(2), 44-66.
- Karakış, Ö. ve Demirtaş, Z. (2022). Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri ve Öğretmenlik Mesleğini Seçimlerinden Duydukları Memnuniyetin Mesleki Yönelim ve Kariyer Geliştirme Arzularını Yordaması, *Euluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13(5), 77-92. <https://doi.org/10.19160/e-ijer.1121973>
- Kass, E., & Miller, E. C. (2018). Career Choice Among Academically Excellent Students: Choosing Teaching Career as a Corrective Experience. *Teaching and Teacher Education*, 73, 90-98.
- Keck Frei, A., Berweger, S., & Buschor, C.B. (2017). Men Considering (and Choosing) Teaching as a Career: What Accounts For Their Decision to Become a Teacher?. *European Journal of Teacher Education*, 40(4), <https://doi.org/10.1080/02619768.2017.1315397>
- Kyriacou, C., & Coulthard, M. (2000). Undergraduates' Views of Teaching as a Career Choice. *Journal of education for Teaching*, 26(2), 117-126.
- Kuzgun, Y. (2022). *Meslek Rehberliği ve Danışmanlığına Giriş* (8. Baskı). Ankara: Nobel.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma* (Çev. Turan, S.), (Özgün yayın tarihi 2009). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. (2nd ed.). Newbury Park, CA: Sage.
- OECD (2018). *Effective Teacher Policies: Insights from PISA*. OECD Publishing.
- Ölçü Dinçer, Z. (2018). To be or? Career Intentions of Prospective Teachers From Different Universities. *Kastamonu Education Journal*, 26(3), 835-841. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.413381>
- Özsoy, G., Özsoy, S., Özkara, Y. ve Memiş, A. D. (2010). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etmelerinde Etkili Olan Faktörler. *İlköğretim Online*, 9(3), 910-921. <https://hdl.handle.net/20.500.12628/1342>
- Rots, I., Aelterman, A., Devos, G., & Vlerick, P. (2010). Teacher Education and The Choice to Enter The Teaching Profession: A Prospective Study. *Teaching and teacher education*, 26(8), 1619-1629.
- Richardson, P. W., & Watt, H. M. (2016). Factors Influencing Teaching Choice: Why Do Future Teachers Choose The Career?. *International Handbook of Teacher Education*, 2, 275-304.

- Saç, C. (2016). *2002-2014 Yılları Arasında Öğretmen Yetiştirme ve Atama Politikalarının Değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Sağdıç, M ve Demirkaya, H. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Kariyer Gelişim Planlarına İlişkin Yaklaşımları. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26, 233-246.
- Şahin, İ. (2011). Prospective Teachers' Ideas about Teacher Recruitment and Their Professional Future. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 11(3), 1179-1184.
- Toplumsal Yapı Araştırmaları Programı (TYAP) (2014). Mesleki İtibarı Araştırması. (<https://tyap.net/mia>, erişim tarihi: 18.07.2023).
- Yeşilyaprak, B. (2010). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (11. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yurdakal, İ. H. (2019). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçmelerinde rol alan etmenler. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 8(2), 1205-1221.
- Yüce, K., Şahin, E. Y., Koçer, Ö., & Kana, F. (2013). Motivations for choosing teaching as a career: A perspective of pre-service teachers from a Turkish context. *Asia Pacific Education Review*, 14, 295-306. <http://dx.doi.org/10.1007/s12564-013-9258-9>
- Watt, H., & Richardson, P. (2008). Motivations, Perceptions, and Aspirations concerning Teaching as a Career for Different Types of Beginning Teachers. *Learning and Instruction*, 18, 408-428.